

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. VI. Reliqua de lege pœnali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

legem pœnæ sibi imponere juxta regulam pœnarum juris communis; hæc autem non obligat ante sententiam Judicis saltem declaratoriam, ubi aliud non exprimitur, ut in præcedentibus dictum est; ergo; ita Sanchez l. 1. de sponsal. D. 37. n. 4. Lefsius l. 2. de Just. c. 20. D. 15. Navarrus c. 23. n. 67. & alij.

1257. Dices 1. obligatio ad pœnam in hoc casu est ex contractu; quod autem debetur ex contractu, in conscientia debetur non requisitâ Judicis sententiâ, id quod colligitur ex L. rescriptum, §. si pacto, ff. de pactis, ibi: si quis in pacto pœnam stipulatus, posse postea agere vel ex pacto, vel ex stipulatione, sub arbitrio; quo satis indicatur, debitorem pœnæ, obligatum esse in conscientia, consequenter non egere, ut solvat, Judicis sententiâ. Et ita tenet Felinus, c. 1. de constit. n. 46. & alij. & majorem procedere, quando intentio contrahentium constat, quod non requirant Judicis functionem; secus est in dubio propter rationem n. priori allatam. Textus legis rescriptum solum probat, admitti actionem contra debitorem ex stipulatione, & hunc ad solutionem teneri secuta condemnatione. Nec obstat, quod quis statim teneatur ad persolvendam pœnam, quam sibi ipsi quis imposuit voto pœnali subeundam, si non stet permissio principali; nam promissio pœnæ homini facta inducit debitum, quod potest habere aliam sententiam, postquam executioni datur, ac eam, quam quis sibi ipsi imponit; secus promissio Deo facta.

1258. Dices 2. qui conveniunt super pœna persolvenda à resiliante, non exprimentes, quod persolvenda sit etiam non expectatâ sententiâ Judicis, saltem tacitè intendunt inducere obligationem persolvendi eam, cum alter petierit; tum quia sententiam Judicis obtinere, sæpè habet magnas difficultates; tum quia hoc importat novum gravamen, quod ipsos sibi voluisse imponere, nisi expresserint, præsumi non debet; ita Suarez l. 5. de legib. c. 6. n. 8. & complures alij. Hanc & priorem sententiam esse probabilem, meritò censet Castropalaus cit. p. 3. n. 4. esto oppositum judicet probabilius. Resp. N. ant. propter rationem in n. 1256. Ad 1. prob. & eas difficultates non obstare, cum imputare sibi debeat, quod non expresserit in con-

ventionem, ne expectetur Judicis sententia; ad 2. prob. & illud gravamen esse utriusque, & utrique commune, in quod ipsi consensisse præsumi debent, quando, cum facile potuissent, exprimere neglexerunt, ne intervenire Judicis functionem requiratur. His accedit, quod communiter justæ rationes interveniant, ob quas debitor, secluso Judicis mandato, solutionem differre possit.

§. VI.

Reliqua de lege pœnali.

1259. **Q**uæstio 1. est, an quis possit ob alterius delictum puniri? Videtur enim affirmandum; quia sæpè liberi planè innocentes puniuntur ob delicta parentum; Uxores ob delicta maritorum; integræ interdum urbes, propter rebellionem multorum, ubi plures innocentes iisdem malis, quibus Rei subjiuntur. Accedit, quod quis etiam innocens, debitum pœnæ ab alio propter delicta contractum, possit in se recipere. Econtra generalis regula est, nullum pro alterius delicto puniri debere, quia pœna suos tenent Auctores, nec ulterius contra eos progrediuntur, qui procul sunt à delicto, ut dicitur L. Sancimus, C. de pœnis.

1260. Resp. si loquamur de pœna, prout correlative dicitur ad culpam, nullum innocentem, saltem directè, puniri posse. Nam innocentia est immunitas à culpa, quæ correlativam habeat pœnam; ergo impossibile est innocentem posse puniri; sic enim infligeretur homini pœna, quin possit esse pœna. Ad rationes in num. præced. allatas &. in illis casibus, ubi etiam innocentes patiuntur propter alterius delictum, ipsis nullatenus voluntarium, gravamen, quod imponitur propter commissum delictum, non imponi, nec imponi posse directè innocentibus, propter rationem jam factam; nec relatè ad illos habere rationem pœnæ; quamvis per accidens, & indirectè, etiam in innocentem redundare possint mala, quibus punitur Reus delicti commissi, in cujus odium directè imponuntur; qualiter Princeps urbem sibi rebellem justè obsidet, & directè armis cogit ad obedientiam, esto per accidens, & indirectè pereant etiam multi innocentes;

centes; cum directè non quærat, nisi quod sibi jure debitum est.

1261. Deinde in multis casibus, quibus liberi ob delicta parentum dicuntur puniri, nullatenus puniuntur isti. Sic quando privantur legitimâ, non privantur *re sua*, sed Pater privatur bonis *suis*, quæ alioquin, si Pater ea retinisset usque ad mortem, liberis in legitimam obvenissent; hæc autem privatio, in quantum est malum quoddam, directè in odium delicti à Patre commissi, infligitur Patri, ex quo per accidens solum contingit, liberos privari, & pati. Et ideo, quando propter delicta mariti etiam uxor subicitur servituti, vel exilio; vel liberi ob delicta parentum inhabilitantur ad certa officia, vel beneficia, aut exuuntur nobilitate paterna; hæc nullatenus habent rationem *pœnæ*, respectu uxoris, aut liberorum innocentum (cum non supponant delictum commissum ab eis, consequenter infligi nequeant illis in odium delicti ab ipsis commissi) sed solum respectu Maritorum, aut Parentum, qui supponuntur Rei criminis, in cujus odium infliguntur. Et hoc sensu intelligenda est glossa in c. *Cum homo*, 23. q. 5. Verf. *Supple*, cum dicit, valere statutum, quo uxor servitute, vel aliâ pœnâ puniatur pro culpa mariti, nimirum ut non sit directè pœna uxoris, sed potius mariti, qui deliquit, etiam uxorem prægravari, quando sic bonum commune exigit.

1262. Nec obstat, quod quis pœnam subire debeat, quando alterius culpam in se suscepit; tum quia talis liberè cedit juri suo; tum quia suscipiendo liberè in se debitum, quod alter culpâ suâ contraxit, *representativè* est delinquens; qualiter Christus peccata nostra in se suscepit, & pœnam pro illis debitam, ex magna charitate, quâ dilexit nos, pro nobis offenso Deo persolvit. Potest enim idem realiter, & *physicè* esse immunis à culpa, vel debito; & non idem *juridicè* obnoxius fieri alterutri, vel utrique, aut econtra.

1263. Quæstio 2. est, an leges *merè* pœnales obligent sub peccato? R. quod non obligent sub culpa, nisi ad pœnam duntaxat; ita Layman in c. 4. *de Constit. n. 1.* Nam aliàs non essent *merè* pœnales. Unde lex, *merè* pœnalis, actum immediatè præscriptum à lege non ponit sub obligatione naturali, seu conscientie; bene tamen pœ-

næ tolerantiam, quæ lege definita est. Quando autem censenda sit lex *merè* pœnalis, constat ex dictis à n. 256.

1264. Quæstio 3. est, an leges pœnales ad incursum pœnæ intelligendæ sint *cum effectu*? R. ita; sic Layman c. *Ex tenore*, *de rescript. n. 3.* Sic pœna annullans utrumque rescriptum ab aliquo impetratum super eodem negotio ad diversos Judices, nulla in posteriore facta mentione prioris, non incurritur, nisi impetrans utroque rescripto usus fuerit. Nam propter hunc effectum annullatur utrumque. Constitutio enim lata in *facientem*, non comprehendit eum, *qui paratus est facere*, Layman c. *avaritia de elect. n. 3.*

1265. Quæstio 4. est, an si lex pœnalis habeat casus, vel personas solum *exempli causâ* expressas, extendatur ad similes? Affirmativam sequitur Layman in c. 7. §. *Clerici sanè*, *de elect. n. 1.* & c. *Si postquam*, §. *cum autem*, *eod. in 6. n. 6.* in dubio autem, an casus, vel persona in specie adducta in lege pœnali sit solum *exempli causâ*, recurrendum ad Legislatorem, ut unde jus prodit, etiam interpretatio procedat, L. 9. & seq. C. *de legib. c. inter alia*, *de sent. excom.*

1266. Quæstio est 5. an in lege pœnali extensio fieri debeat ad alios casus ob identitatem, vel majoritatem rationis, si aliàs sequeretur absurdum, vel lex careret effectu? R. ad 1. affirmativè, ex n. 942. ad 2. R. affirmativè, quia verba legis debent esse operativa, n. 944. Idem dicendum est, si duo, spectato eodem fine, & effectu, æquiparentur in jure, aut subordinentur tanquam perfectum ad imperfectum, Layman in c. 43. *de elect. n. 7.* & in *theol. moral. l. 1. tr. 4. c. 18. n. 10.* Not. tamen ex dictis n. 941. etiam in lege pœnali mentem Legislatoris præcipuè attendendam esse, & non præcisè verba. Hæc tamen intèllige juxta traditam superius regulam à n. 983.

1267. Quæstio 6. est, an lex pœnalis propter similitudinem rationis in ea expressæ extendi debeat ad similia? R. negativè, nisi cum id exigit necessitas; quia est strictæ interpretationis, Layman *cit. in c. 41. de elect.* Unde nec ad casum non expressum extendi debet, seclusa ratione, etiam ob identitatem rationis; Layman c. *fin. de temp. ordinat. num. 2.* nisi casus in lege posi-

positus sit solius exempli causâ ex num. 1265.

1268. Quæstio est 7. an lege pænali, sub nomine *filiorum* veniant etiam *nepotes*? R. negativè cum Layman c. 2. de *fil. presbyterorum*. Nam casus pænales sunt stricti juris; sic licèt nomine *venditionis*, etiam contractus intelligantur; in materia tamen pænali stricta sit interpretatio, ut tantùm pro *venditione* accipiatur; Barbosa *axiom. l. 14. axiom. 43. V. Pena*. Similiter licèt appellatione *heredis* veniat etiam *heredis haeres*, L. *fn. C. de hered. instit.* in materia tamen pænali non procedit, teste Baldo ad L. *fn. q. 22. per L. qui liberis*, 8. §. *hæc verba*, ff. de *vulg. & pupill. substitut.* Hinc commune juris axiomata est, *in pænis benignior sit interpretatio*, c. *in pænis*, de *reg. juris in 6. c. Ex literis*, de *constit. L. penult. ff. de pænis*; & constat ex c. 5. tit. 23. de *delictis puerorum*. Nam circumstantiæ mutant quandoque quantitatem delicti, sic, ut earum consideratione quandoque minuatur. Ideo

1269. Pro ulteriori notitia not. 1. quòd *pænae modus* sit statuendus juxta conditionem personarum, L. 2. ff. de *termino moto*; ita in delictis senibus parcitur; Julius Clarus §. *fn. pract. crim. q. 1. n. 2.*

1270. Not. 2. quòd Judex pænam lege, vel statuto definitam, pro suo arbitrio mutare non possit, c. *de causis*, §. *illic etiam*, de *offic. delegat.* hinc quando pæna statuta relinquitur arbitrio Judicis, relinquitur ejus arbitrio solùm *qualitas*, non autem substantia. Vide tamen, quæ diximus à n. 314. & seq. ubi diximus Judicem inferiorem, ante latam sententiam, quandoque mutare posse pænam legalem ex justa causa, & quando censeatur adesse talis causa? item quando, & qualiter id possit Judex supremus?

1271. Not. 3. cùm dicitur: *ex eodem crimine* neminem sæpius puniendum esse, c. *at si Clericus*, de *judic.* & L. 14. de *accusationibus*; vel *unius delicti* non posse esse duas pænas, intelligi, quando tantùm est unus titulus. Cæterùm non procedit jure Ecclesiastico, c. *quorundam de Judæis*, 2. quoties pænx respiciunt diversum effectum; Barbosa cit. V. *pæna*, *axiom. 8.*

1272. Not. 4. ubi agitur de pæna imponenda ex speciali constitutione, *omnes qualitates debere verificari*, de quibus in ipsa Tom. I.

constitutione mentio fit; Joan. Andreas in c. 1. de *homicid. in 6.* Cùm enim leges pænales odiosæ sint, & odia restringi oporteat, necesse omninò est, quòd lex non cadat in actum, nisi affectum qualitatibus, tali lege pænali expressis; aliàs fieret extensio legis ad casum non comprehensum sub naturali, seu consueta significatione verborum legis, contra naturam strictæ interpretationis.

Not. 5. commune axioma, *qui non habet in ære, luat in pelle*, locum habere 1. in delictis, ex quorum causa quis criminaliter conveniri potest; 2. in ratione malificij, & doli; non autem ex debito simplici, aut in mulctis; nec procedit in Judicibus inferioribus. 2. rebus adhuc integris; non autem secus; Barbosa cit. *axiom. 19.*

Not. 6. pænam privationis non esse imponendam, nisi jure expresso de illa cautum sit, Novell. 12. c. 3. §. *ne sede vacante*. Verius enim est, quòd lex pænalis extendenda non sit ad pænam in ea non contentam, & casum non expressum; esto in hoc eadem sit ratio; Antoninus c. *fn. n. 58. de consuetud.* Sanchez l. 10. *matr. D. 4. n. 3.* Nam argumentum à simili, vel identitate rationis non valet in lege pænali; Castro de *lege pæn. c. 7. documento 3.* Glosa *reg. in pænis*, 49. V. *in pænis*, de *reg. juris in 6.* Hinc etiam Molina tom. 1. de *just. tr. 2. D. 177. §. quartof. 1051. pæna*, inquit, *comprehendunt tantùm delicta, ob quæ statuta sunt; non autem alia, quamvis graviora, aut aequè gravia.* V. *dicta n. 983.*

Not. 7. cùm dicitur, quòd *par pæna* *constringat facientem, & consentientem*, c. *notum*, 2. q. 1. c. *Clericorum*, de *vita, & honest. Clericorum*; idem est in volentibus de opem dante, per c. *presbyterum*, de *homicid.* intelligi, quando lex exprimit utrumque; aliàs enim *constitutio lata in facientem, non comprehendit eum, qui paratus est facere*, Layman c. *avaritia*, de *elect. n. 3.*

Not. 8. omninò concedi secundùm dicta superiùs, quòd pænx debeant tenere suos authores per L. *Sancimus*, C. de *pænis*, c. *quæ sedit*, de *his, quæ fiunt à majori*, & c. *Si compromissarius*, de *elect. in 6.* Farinacius in *praxi crim. l. 1. tit. 3. q. 24. n. 1.* & *nunquam transire ad heredes*, L. 20. de *pa-*

de pænis (Hinc nec Dominus pro delicto famul sui; c. cum ad sedem, de restit. spo-
liat. c. cum quis, de sent. excom. in 6. l. 1. ff. de vi armat. nec filius pro delictis Pa-
tris; nec parentes ex delictis liberorum
penam incurrunt; Farinacius cit. l. 1. q. 24. n. 1. & Julius Clarus in praxi, §. fin. q. 86.) Hoc tamen postremum sic limi-
tandum primò, nisi delinquens mortuus sit post sententiam, quæ vices rei consecuta est. Tunc enim pæna transit ad hæ-
redes ex quasi contractu, L. 3. §. 11. de peculio, Farinacius cit. q. 10. n. 45. Secun-
dò, si res ex delicto ad hæredes pervenerit, L. Sicuti pæna, ff. de Rom. Imp. & L. 26. ff. de dolo. Tertiò, si delicti atrocitas confi-
sicationem requirat, L. 5. C. ad Leg. Jul. Majest.

ARTICULUS III.

De lege favorabili, & odiosa.

1277. **L**icet in communi hominum usu pas-
sim jactetur regula, quòd odia restrin-
gi, favorabilia deceat ampliari; certum
tamen est, plurimos nasci abusos, ac er-
rores ex indebita illius regulæ applicatio-
ne, communiter existimantibus nonnul-
lis, rectè dici favorabile, quod sibi placet,
aut gratum est; & odiosum, quod displicet,
vel molestat; præsertim cum sæpè
contingat, eandem dispositionem esse de
materia, quæ uni favet, alteri nocet, aut
molesta est. Hinc not. 1. legem ex vi vo-
cis non dici odiosam, ut idem valeat, ac
odiò digna; cum hoc ipso, quòd justa sit,
talis esse non possit: sed ex hoc, quòd im-
ponat gravamen, vel pænam, quàm me-
ritò recusat subire natura humana; favo-
rabilem, quæ favorem continet, sic Castropalaus P. 1. tr. 3. D. 1. p. 2. n. 6.

1278. Dixi: vi vocis. Nam in re difficultas
est, quæ lex dicatur gravamen; quæ favo-
rem continere? Cum enim, ut præced.
num. diximus, plures sint dispositiones,
quæ uni favent, & alios gravant (sic dispo-
sitione imponens tributum, gravat solventes;
favet ei, cui solvitur; lex imponens pæ-
nam raptoribus rei alienæ, gravat raptore-
res, favet ijs, quorum bonis consulitur,
&c.) meritò dubitari potest, an ejusmo-
di dispositiones, & leges dicendæ sint o-
diosæ, an favorabiles; consequenter stri-

ctæ, an latè interpretationi subijci pos-
sint?

Tiraquellus apud Castropalaum cit. 1279.
vers. propter hæc, illam legem censet abso-
lutè dicendam odiosam, quæ gravamen
imponit, licet alijs favorabilis sit; nam,
ut favorabilis sit, carere debet gravamine;
cum bonum non sit, nisi ex integra cau-
sa; rectè tamen dici malum, seu gravans
ex quolibet defectu, vel onere, quod af-
fert; ad hanc enim denominationem
(quòd absolutè odiosa sit) sufficere vult,
quòd ex parte odium, seu gravamen con-
tineat. Sed sic omnes omninò leges e-
runt absolutè odiosæ; cum nulla sit, quæ
non ex aliqua saltem parte odium, seu gra-
vamen, contineat, nimirum obligatio-
nem, quæ nativam hominum libertatem
restringat.

Pereyra in Elucidar. n. 105. ait: quid 1280.
sit odium, & favor in legibus, & quomo-
do insit, latè exponi à Suarez l. 5. de legib.
c. 5. volente favorem idem esse, atque le-
nitatem, & benignitatem; odium verò
nihil aliud, quàm rigorem, asperitatem,
vel pænam; & sic intelligendam regulam:
odia restringi, favores convenit ampliari;
regul. odia, 15. de reg. jur. in 6. Eandem
regulam 15. exponens Barbosa n. 2. ait:
odium in hac materia non accipi formaliter,
prout importat appetitum dissonan-
tem à charitate, de quo S. Thomas 2. 2. q.
34. & c. 1. ubi glossa de re judic. hoc lib. sed
accipi latius, prout significat tædium, &
molestiam, in quo sensu reperitur passim
apud bonos Auctores; & ita comprehen-
dit ea, quæ præstant materiam odij, id est,
fastidij, cujusmodi omnia illa sunt, quæ
pænam, vel dispendium alicujus conti-
nent, & primo aspectu videntur acerba,
& injusta. Per contrarium verò, favo-
rem in hac materia dici, quicquid favo-
rem, & benevolentiam provocat, & ita
gratiam; utrumque bene deducitur ex L.
qui exceptionem, in princ. ff. de condic.
indeb. & L. quod favorem, C. de legibus,
juncta reg. quod ob gratiam, infr. h. t. sic
ille.

Alij censent, in quæstione, an lex ali- 1281.
qua sit favorabilis, an odiosa? non esse
attendendam materiam legis, sed finem.
Hinc Fagnanus c. nullus de Regular. n. 41.
docet, legem correctoriam dici favorabi-
lem, & latè interpretandam, quando per
eam